

המביא גם פרק שני גיטין

י"א.

עין משפט
נר מצוה

ל א מ"י פ"ד מהל'
גירוסין הלכה א סמג
ע"ש נ טו"ש"ע אה"ע סימן
קכ"ט ס"ף א:
ל"א ב מ"י שם הלכה ג
סמג שם טו"ש"ע
אה"ע סימן קכ"ט ס"ף ב
ג [מ"י פ"א מהל' גירוסין
הלכה ו]:
ל"ב ד מ"י וסמג שם
טו"ש"ע אה"ע סימן
קכ"ט ס"ף ג:
ל"ג ה מ"י שם הלכה א
טו"ש"ע שם ס"ף ב:
ל"ד ו ז מ"י פ"א מהל'
מלכות שבת הלכ'
טו סמג לא"ץ סה:
ל"ה ט מ"י פ"ד מהל'
גירוסין הלכה א סמג
ע"ש נ טו"ש"ע אה"ע סימן
קכ"ט ס"ף ד בהנ"ה:
ל"ו י מ"י שם הלכה ב
טו"ש"ע שם ס"ף ג:
ל"ז כ מ"י פ"א מהל'
גירוסין הלכה א
סמג שם טו"ש"ע אה"ע
סימן קל ס"ף טו:
ל"ח ל מ"י שם ופ"ד
מהל' מלוה וזה
הלכה ו סמג שם ופ"ד לז
טו"ש"ע ח"מ פ"ה מה ס"ף
ד:

דין דיותא. אומר ר"מ דלוי שלנו^א הוא קרוי דיו ולא אותו שעושין מעפלים דההוא לא מיקרי דיו מדמי רבי חנינא כחבו זמני טריא ואפלא כשר משמע דלאו היינו דיו דלא תני אלא הנך דלא תני זמנתי^ב ובסמון דפרין ארבי אבהו דלמר זמני מילין מרבי ועוד דלמר מורה פני דיו דלאמרין

כדאי הוא רבי שמעון. דמתניתין דלמר נכתב זיוס ונתתם זילנה כשר: לסמוך עליו בשעת הדחק. שהלך זה לרכו או ניסמ ככר בגט זה: סבירא ליה. רבי יוסף ע"ז לוי: וכוון משום סנאי. ואין כאן הקדמה דתנאי וינהו ואפילו וינהו וינהו לרצון כשר: בתנאי על הענה של זיוס. תלושה: וכוון לא אם הפרה.

בגמרא^ט מפרש טעמא: גב' סמא. אורפימניט: סקרא. זכע אלוס שקורין מיניא: קומא. שרף האילן: קרא דאושכפי. אדרמיט: זמני טריא. מי גשמים לשון מורי. מי טריא מים ששורים בו פרי שהוא כעין עפלים גלים זלעז: זכא. ששף. העופרת נמיס ויפשימיס: נשחור. פתמי: ונשחור. חרתא דאושכפי: על גבי סקרא. שמי אומיות של סקרא והעזיר עליהם דיו בשבת: מוחק. ע"מ לכתוב שמי אומיות בשבת ע"ז חוה מוחק התחומות סקרא וכתב העלויות דיו: פטור. שהיה הוא^י נחמילה לא כתב ולא מחק: מוחק הוא. ולא כתב שמתחילה היה כתוב הגון מעמה: מקלקל הוא. והוא ליה כמחוק ע"מ שלא לכתוב. ולמאן דמחייב לא הוה מקלקל כל כך שהרי כתבו ניכר: כתב עליון כתב לענין שבת. דהא אמתת לעיל חייב שמים: וכי מפני שאנו מדמין. שאנו אומדים וסבירים ואומדין מאומד לזנו להחמיר: נעשה מעשה. להקל אפי' לענין שבת אם זכא מעשה לדינו בזמן בית המקדש לא הייתי סומך על דברי כחו מדומים: מקרעין. מסרעין: והתני רבי חייה כתב זכא. כשר וכיון דכתב גמור הוא הוה ליה כדיו על גבי סקרא דקאסרין לעיל: זכא. לשפף נחמיה של אכר על הקלף ומשמירו אינו^י כתב: זמא דאזלא. מים ששרה שנה שחיקת זכר: זמני מילין. מים ששרה שנה עפלים שחוקים: הא דלפילא. הקלפים מעובדים זעפלים רוסמין עליהן את העדים זמני מילין דלא הוה כתב שהרי מראה הקלפים כמראה הכתב ואינו ניכר הלכך אין מי מילין על גבי^י מילין ומתניתין דלא אפילן: זיוס. רוסמין להס זיוס: טוראה. י' פסקר של שזורים. נגיטין. משום עיגולה כדלקמן דלא משכמיני סקדי זקילי וזמון כך יפרש זה לים או ימות ומזקק ליכס: אכל נשאר שטרות. יחזר אחר העדים זקיאס לחתום: כותמיה

כדאי הוא ר"ש לסמוך עליו בשעת הדחק והאמר ריש לקיש לא הכשיר ר"ש אלא לאחר אבל מכאן ועד עשרה ימים לא בהדיא כרבי יוחנן סבירא ליה והאמר ר' יוחנן שנים משום עדים וכולן משום תנאי בהדיא כריש לקיש סבירא ליה: בתנאי^א בכל כותבים בדיו * בסם בסיקרא ובקומום ובקנקנתום ובכל דבר שהוא של^ב קיימא אין כותבין לא במשקין ולא במי פירות ולא בכל דבר שאינו מתקיים * על הכל כותבין * על העלה של זית ועל הקרן * של פרה ונותן לה את הפרה על יד של עבד ונותן לה את העבד רבי יוסי הגלילי אומר אין כותבין לא על דבר שיש בו רוח חיים ולא על האוכלים * גב' * דיו דיותא אם סמא סקרא אמר רבה בר בר חנה סקרא שמה קומום קומא קנקנתום אמר רבה בר [בר חנה אמר] שמואל חרתא דאושכפי: ובכל דבר שהוא מתקיים וכו': לאתויי מאי לאתויי הא דתני ר' חנינא דכתבו במי טריא ואפצא כשר^ב תני ר' חייה דכתבו באבר בשחור ובשיחור כשר איתמר המעביר דיו על גבי סקרא בשבת רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרווייהו יחייב שתיים אחת משום כותב ואחת משום מוחק דיו ע"ג דיו סקרא על גבי סקרא ופטור סקרא ע"ג דיו אמרי לה חייב ואמרי לה פטור אמרי לה חייב מוחק הוא אמרי לה פטור מקלקל הוא בעא מיניה ר' יריש לקיש מר' יוחנן עדים שאין יודעים לחתום מהו שיכתבו להם בסיקרא ויחתמו כתב עליון כתב או אינו כתב א"ל אינו כתב א"ל והלא לימדתנו רבינו מופני שאנו מדמין נעשה מעשה איתמר עדים שאין יודעים לחתום רב אמר מקרעין להם נייר חלק^א וממלאים את הקרעין דיו ושמואל אמר באבר באבר סלקא דעתך והתני רבי חייה כתבו באבר בשחור ובשיחור כשר לא קשיא * הא באברא הא במיא דאברא רבי אבהו אמר במי מילין והתני רבי חנינא כתבו במי טריא ואפצא כשר ל"ק הא דאפיין הא * דלא אפיין שאין מי מילין ע"ג מי מילין רב פפא אמר ברוק וכן אורי ליה רב פפא לפפא תוראה ברוק וה"מ אורי ליה רב פפא דעובדא בשאר שטרות יוגנדיה רב כהנא תניא

(א) זכרית ט. שבת מה. מה
ו. ט. (ב) פ"א רוסמ
(ג) נשי מוח לקמן א:
ד"ה על ע"ה. (ד) שבת קד:
מגילה י. (ה) שבת קד:
(ו) נשי מוספות חולין קכ:
ד"ה עור הלאש וכו' וכו'
הלכה. (ז) [לקמן מ"א].
(ח) ע"י לעיל דף ט: מדיה
מקרעין. (ט) [לקמן כא:].
(י) [ומשמירו אינו. רש"י].
(יא) [ז"ל מילין]. (יב) פי
קסר. (יג) ד"ה מגילה.
(יד) וכו' מוספות בעירובין
י. ואולי דגכ"ס. נחמה ה'
כתוב על אכל לפניו לא
מלא.

גליון הש"ס

בתנאי בסם ב. ע"י
נחמה דף לז ע"ה מדיה
כמו שנראה: גב' הא דלא
אפיין. ע"י נחמה דף לז
ע"י מדיה הא דלפנין:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה פטור שהרי
הוא כבחתיה: (ב) ד"ה
מוראה ספסר י"ב ע"י
זכ"מ דף נ"ה ע"ה:

מוסף תוספות

א. שערין מקליפת
עצים ומבשלים אותו כדי
שהיה עב. מוס' ה"ה:
ב. דהא דיו וכו' שנתנים
בו עפלים וקומום לח הוא,
ובגמ' משמע דדיו וכו'
יבש ד"י. ח"י ח"י שבת ג.
ד"ה שם ג. גבי בתולה.
מוס' שבת ג. ד"ה ג.
ד. [ד"ל מקי ד"ה. מוס'
שבת ג. ד"ה ג. א"כ
משמע שהוא שחור. מוס'
עירובין ג. ד"ה אוקמה.
א. שטרות אחרות.
מוס' עירובין י. ד"ה
קנקנתום. א. מדלא אמרי'
בה באנו להחליקה ר"י
ורבנן [דאמרי' לקמן].
רש"י לקמן ב ד"ה הא
דלמנ. ח. (ו) ואפי' תנני
לומר לדברנן קאמרי'
לומר לקשי לן. רש"י לקמן
ב ד"ה הא דלמנ. ח. ובגבי
עדים שאין יודעים לחתום
מאחר שאין כותבין
בסיקרא אלא כשיחתום
העדים עליו לא חשיב כתב
העדים תקון לראשון כיון
שלא נכתב אלא בשבילה.
מוס' ה"ה. י. טומא
קתני כתב ז"ג כתב פטור.
רש"י לקמן ב ד"ה הא
דלמנ.

פסקי ר"ד

לעשרה כולכם כתבו גט
לאשת חתום בי תרי
מיניהו ביומיה ואיך
מכאן ועד י' ימים
אחא לקמה דריביל אמר
כדאי הוא ר"ש לקמן
עליו בשעת הדחק פי'
לשחר ששטאח וחת"ל לא
הכשרי ר"ש עלה ליתר
אבל מיכן ועד עשרה ימים
לא בהורא כר' יוחנן ס"ל
דאמר אפילו מכאן ועד
עשרה ימים והאי יודן
שנים משום עדים וכולן
משום תנאי בהורא כר"ל
ס"ל ואפי' הלכה כר'

לעוי רש"י

אורפימניט. זכע צהוב.
מיניא י' [ומיניא]. זכע
ארום (פשי מחתומת
השחרת).
אדרמיט. זכע שחור.
גליש. עפלים בלוטים.
שישפצידי [ורשפיצידי].
לחשור.

מוסף רש"י

כדאי הוא ר"ש לסמוך
עליו בשעת הדחק. אכל
שלא בשעת הדחק לא
(ברכות ט). סקרא. זכע
אלוס שזענין בו מרסין
(שבת ט). מגילה יח.
קומא. גומא. שרף אלן
(שבת דף). חרתא
דאושכפי. סס שזענין
דיו מעפלים שחור (מגילה
א"ח). במי טריא. י' ש'
אומי מין פרי ויש אומרים
מי גשמים. (שבת דף).
אפצא. מי אפלים ג"ש.
(ס"ב). באבר. זעפרת.
ומשמיר שהוא משפף
עופרת על הקלף (שבת
דף). בשחור. פיטס
(ס"ב). ובשיחור.
אדרמיט. (ס"ג). וכי
מפני שאנו מדמין.
נראה נענינו ומדמין אלו
קן ולא שמענו מרמזינו
(לקטו טז). מקרעין להם
נייר חלק. מקרעין
ויושמינן בסכין על מייך את
שמות העדים ואלן העדים
וממלאין את הקרעין דיו.
(מעיל ט). דרב מגניד.
מכת מרדות. (יבמות נב).

פסקי ר"ד (המשך)

באבר באבר ס"ד והתני ר'
ויבשחור כתבו באבר בשחור
וכהנא כשר ל' ק' הא
באברא הא במיא דאברא.
פי' המורה מקרעין להן
נייר חלק ומשטר' ואינו
נ"ל שהרי שריטת הסכין
דבר המתקיים הוא ולקמן
בעי למימר שאם חקק על
גבי טבלא (סקרא) כתב הוא ומה לי חקיקה מה לי שריטה גם לשרט ולחרוק מלמטה שריאה בולט מלמעלה אמרין לקמן
דהיא כתיבה ויחייב כשריטת בגט בענין זה ודברי שמואל שאמר באבר פי' לשפף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחיר
ואינו כתב ואינו נ"ל דכיון דהוא דבר המתקיים למה אינו כתב וכל סכרת המורה (חלק) [בכאן משקין] שלא יקרא כתב
כ"א הוא כענין דיו שפסוד האותיות על הקלף אבל שריטת הסכין ורושם האבר לא יקרא כתב ולא הוא משום דקי' חקיקת
הטבלא ורושם הציץ ובעי לקמן למימר דהוי כתב וי"ל לפרש מקרעין להן נייר חלק לא שיהו נוגעין בנייר שהגט כתוב
בו אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקרעין שם בסכין שמות העדים שנמצא בנייר שלם ושמות העדים הוא החלק
ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הנייר שהגט כתוב בו ואומרים להדיעות מלאו אלה הקרעין דיו וישארו האותיות של
דיו על נייר הגט וכבי האי גונא כשר שלא נגעו אנתנו במקום החתימות העדים כלל והכי נמי מתבאר מקראמר נייר
חלק ושמואל נמי לא הכשיר אלא במיא דאברא מפני שאינו דבר המתקיים והרי הוא כדיו בעלמא אבל באבר עצמו
לא שרבו המתקיים הוא וכדברי מצאיה שפי' בשניהם שם ר"ח וי"ל: ר' אבהו אומר במי מילין. פי' ממים שיהיה בהן
עפלים כותשים והתני ר' חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר ל' א' דא דעפיין הא דלא עפיין שאין מי מילין על גבי
מילין רב פפא אמר ברוק. והני מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא ההוא דעבדי עובדא בשאר שטרות נגדיה רב פפא

לעוי רש"י

אורפימניט. זכע צהוב.
מיניא י' [ומיניא]. זכע
ארום (פשי מחתומת
השחרת).
אדרמיט. זכע שחור.
גליש. עפלים בלוטים.
שישפצידי [ורשפיצידי].
לחשור.

מוסף רש"י

כדאי הוא ר"ש לסמוך
עליו בשעת הדחק. אכל
שלא בשעת הדחק לא
(ברכות ט). סקרא. זכע
אלוס שזענין בו מרסין
(שבת ט). מגילה יח.
קומא. גומא. שרף אלן
(שבת דף). חרתא
דאושכפי. סס שזענין
דיו מעפלים שחור (מגילה
א"ח). במי טריא. י' ש'
אומי מין פרי ויש אומרים
מי גשמים. (שבת דף).
אפצא. מי אפלים ג"ש.
(ס"ב). באבר. זעפרת.
ומשמיר שהוא משפף
עופרת על הקלף (שבת
דף). בשחור. פיטס
(ס"ב). ובשיחור.
אדרמיט. (ס"ג). וכי
מפני שאנו מדמין.
נראה נענינו ומדמין אלו
קן ולא שמענו מרמזינו
(לקטו טז). מקרעין להם
נייר חלק. מקרעין
ויושמינן בסכין על מייך את
שמות העדים ואלן העדים
וממלאין את הקרעין דיו.
(מעיל ט). דרב מגניד.
מכת מרדות. (יבמות נב).

פסקי ר"ד (המשך)

באבר באבר ס"ד והתני ר'
ויבשחור כתבו באבר בשחור
וכהנא כשר ל' ק' הא
באברא הא במיא דאברא.
פי' המורה מקרעין להן
נייר חלק ומשטר' ואינו
נ"ל שהרי שריטת הסכין
דבר המתקיים הוא ולקמן
בעי למימר שאם חקק על
גבי טבלא (סקרא) כתב הוא ומה לי חקיקה מה לי שריטה גם לשרט ולחרוק מלמטה שריאה בולט מלמעלה אמרין לקמן
דהיא כתיבה ויחייב כשריטת בגט בענין זה ודברי שמואל שאמר באבר פי' לשפף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחיר
ואינו כתב ואינו נ"ל דכיון דהוא דבר המתקיים למה אינו כתב וכל סכרת המורה (חלק) [בכאן משקין] שלא יקרא כתב
כ"א הוא כענין דיו שפסוד האותיות על הקלף אבל שריטת הסכין ורושם האבר לא יקרא כתב ולא הוא משום דקי' חקיקת
הטבלא ורושם הציץ ובעי לקמן למימר דהוי כתב וי"ל לפרש מקרעין להן נייר חלק לא שיהו נוגעין בנייר שהגט כתוב
בו אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקרעין שם בסכין שמות העדים שנמצא בנייר שלם ושמות העדים הוא החלק
ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הנייר שהגט כתוב בו ואומרים להדיעות מלאו אלה הקרעין דיו וישארו האותיות של
דיו על נייר הגט וכבי האי גונא כשר שלא נגעו אנתנו במקום החתימות העדים כלל והכי נמי מתבאר מקראמר נייר
חלק ושמואל נמי לא הכשיר אלא במיא דאברא מפני שאינו דבר המתקיים והרי הוא כדיו בעלמא אבל באבר עצמו
לא שרבו המתקיים הוא וכדברי מצאיה שפי' בשניהם שם ר"ח וי"ל: ר' אבהו אומר במי מילין. פי' ממים שיהיה בהן
עפלים כותשים והתני ר' חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר ל' א' דא דעפיין הא דלא עפיין שאין מי מילין על גבי
מילין רב פפא אמר ברוק. והני מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא ההוא דעבדי עובדא בשאר שטרות נגדיה רב פפא

לעוי רש"י

אורפימניט. זכע צהוב.
מיניא י' [ומיניא]. זכע
ארום (פשי מחתומת
השחרת).
אדרמיט. זכע שחור.
גליש. עפלים בלוטים.
שישפצידי [ורשפיצידי].
לחשור.

מוסף רש"י

כדאי הוא ר"ש לסמוך
עליו בשעת הדחק. אכל
שלא בשעת הדחק לא
(ברכות ט). סקרא. זכע
אלוס שזענין בו מרסין
(שבת ט). מגילה יח.
קומא. גומא. שרף אלן
(שבת דף). חרתא
דאושכפי. סס שזענין
דיו מעפלים שחור (מגילה
א"ח). במי טריא. י' ש'
אומי מין פרי ויש אומרים
מי גשמים. (שבת דף).
אפצא. מי אפלים ג"ש.
(ס"ב). באבר. זעפרת.
ומשמיר שהוא משפף
עופרת על הקלף (שבת
דף). בשחור. פיטס
(ס"ב). ובשיחור.
אדרמיט. (ס"ג). וכי
מפני שאנו מדמין.
נראה נענינו ומדמין אלו
קן ולא שמענו מרמזינו
(לקטו טז). מקרעין להם
נייר חלק. מקרעין
ויושמינן בסכין על מייך את
שמות העדים ואלן העדים
וממלאין את הקרעין דיו.
(מעיל ט). דרב מגניד.
מכת מרדות. (יבמות נב).

פסקי ר"ד (המשך)

באבר באבר ס"ד והתני ר'
ויבשחור כתבו באבר בשחור
וכהנא כשר ל' ק' הא
באברא הא במיא דאברא.
פי' המורה מקרעין להן
נייר חלק ומשטר' ואינו
נ"ל שהרי שריטת הסכין
דבר המתקיים הוא ולקמן
בעי למימר שאם חקק על
גבי טבלא (סקרא) כתב הוא ומה לי חקיקה מה לי שריטה גם לשרט ולחרוק מלמטה שריאה בולט מלמעלה אמרין לקמן
דהיא כתיבה ויחייב כשריטת בגט בענין זה ודברי שמואל שאמר באבר פי' לשפף בחתיכה של אבר על הקלף ומשחיר
ואינו כתב ואינו נ"ל דכיון דהוא דבר המתקיים למה אינו כתב וכל סכרת המורה (חלק) [בכאן משקין] שלא יקרא כתב
כ"א הוא כענין דיו שפסוד האותיות על הקלף אבל שריטת הסכין ורושם האבר לא יקרא כתב ולא הוא משום דקי' חקיקת
הטבלא ורושם הציץ ובעי לקמן למימר דהוי כתב וי"ל לפרש מקרעין להן נייר חלק לא שיהו נוגעין בנייר שהגט כתוב
בו אלא נייר אחד חלק שאין בו כלום מקרעין שם בסכין שמות העדים שנמצא בנייר שלם ושמות העדים הוא החלק
ואח"כ משכיבים אותו הנייר על הנייר שהגט כתוב בו ואומרים להדיעות מלאו אלה הקרעין דיו וישארו האותיות של
דיו על נייר הגט וכבי האי גונא כשר שלא נגעו אנתנו במקום החתימות העדים כלל והכי נמי מתבאר מקראמר נייר
חלק ושמואל נמי לא הכשיר אלא במיא דאברא מפני שאינו דבר המתקיים והרי הוא כדיו בעלמא אבל באבר עצמו
לא שרבו המתקיים הוא וכדברי מצאיה שפי' בשניהם שם ר"ח וי"ל: ר' אבהו אומר במי מילין. פי' ממים שיהיה בהן
עפלים כותשים והתני ר' חייא כתבו במי טריא ועפצא כשר ל' א' דא דעפיין הא דלא עפיין שאין מי מילין על גבי
מילין רב פפא אמר ברוק. והני מילי בגיטין אבל בשאר שטרות לא ההוא דעבדי עובדא בשאר שטרות נגדיה רב פפא